

Slovarček pojmov in okrajšav, ki pridejo prav pri delu s herbarijem

© Nejc Jogan, 2000

!: potrditev; npr. potrditev določitve herbarijske pole; v literaturi navadno pomeni, da je pisec preveril herbarijski material drugega avtorja, ki ga navaja

" " : v narekovajih navajamo napačno objavljeni podatek poleg pravilne oblike; npr. [1999] "1998" pomeni, da je natisnjena letnica nekega dela 1998, v resnici pa je izšlo leta 1999; kadar uporabljamo pravopisno popravljeno verzijo imena, je prav, da v narekovajih navedemo tudi izvorno verzijo

& →et

° ' ° ' ° ' : oznake za stopinje, minute in sekunde

[] : v oglatih oklepajih navajamo navadno sporne navedbe, npr. dejansko letnico izida nekega dela, v primeru da vemo, da je natisnjena letnica napačna; to napišemo v narekovajih, npr. [1999] "1998"; tako navajamo tudi ime avtorja nekega dela, če ime avtorja v delu ni natisnjeno

≡ : označuje homotipski →sinonim, torej sinonim, utemeljen na istem →bazionimu

≠ : označuje neenakost nekega domnevnega sinonima z obravnavanim taksonom; pogosto s tem želimo poudariti nestrinjanje z enačenjem dveh imen pri drugih avtorjih

† : označuje uničen tipski material

φ : oznaka za zemljepisno dolžino

λ : oznaka za zemljepisno širino

+ →×

× (redkeje +): označba za križanje; pri imenovanju križanca (→formula) stoji × med imenoma starševskih vrst, kadar ti dve pripadata istemu rodu pa med vrstnima pridevkoma; medrodovni križanci imajo × pred imenom rodu, nastalim iz delov imen rodov obeh starševskih vrst

=: označuje →heterotipski →sinonim, torej sinonim, ki temelji na drugem tipu in torej drugem bazionimu, a se nanaša na isti takson

heterotipski sinonim: →sinonim, ki temelji na drugem tipu in torej drugem →bazionimu, a se nanaša na isti takson

?: označuje dvom avtorja v resničnost navedenega podatka

§: oznaka paragrafa, v komentarjih k nomenklturni problematiki se navadno nanaša na člen ICBN

aff. (affinis): soroden, podoben; pomeni, da je material soroden navedenemu taksonu, a verjetno gre za drugi takson; navadno uporabljeno pri površni določitvi

affinis →aff.

agg. (aggregatio): agregat; neformalna označba za skupino ozko sorodnih vrst ("malih vrst"), ki jih pogosto površno obravnavamo kot eno samo vrsto v širšem smislu, npr. *Achillea millefolium* agg.; besedico pišemo namesto avtorskega imena

agregat →agg.

al. (alii, aliorum): drugi (avtorji); navadno pišemo "& al.", kadar je nek takson opisalo ali delo napisalo več avtorjev skupaj, a želimo pisati krajše

anon. (anonymus): označuje neugotovljivo avtorstvo nekega podatka ali literarnega vira

appr. (approbavit): preveril, potrdil; navadno gre za potrditev določitve predhodnega avtorja

apud →in

auct. (auctorum): od (različnih) avtorjev; pomeni, da so različni avtorji napačno rabili ime nekega taksona (ne v skladu z originalnim opisom); navadno v kombinaciji: "auct. non", ki ji sledi ime avtorja opisa taksona

auct. slov. (auctorum slovenicorum): od slovenskih avtorjev (podobno lahko auct. eur. itd.); →auct.

avtonim: avtomatsko oblikovano ime tipske podvrste (ali nižjega taksonomskega ranga), ki nosi vrstnemu pridevku enako ime in nima posebej označenega avtorstva

avtor: avtor, ki je objavil originalni opis taksona ali novo kombinacijo taksona; če je avtorjev več, njihova imena ločujejo vejice, med zadnjima dvema pa je &; okrajšave avtorskih imen se načeloma uporablja po delu: Brumitt & Powell: Authors of plant names. RBG Kew.

avtorjeva številka: evidenčna številka, pod katero vodi avtor →herbarijske pole svoje nabirke; ta številka je pomembnejša kot →inventarna številka herbarija, saj nosijo enako a. š. vsi duplikati; kadar v literaturi navajamo neko herbarijsko polo, obvezno imenu avtorja pripišemo tudi a. š. (le če te ni, inventarno številko)

bazionim (basionym): →zakonito ime, katerega pridevek uporabimo, ko takson predstavimo na

- drug taksonomski rang ali v drug rod; ime avtorja bazionima je zapisano v oklepaju
- cf.** (confer): primerjaj; to okrajšavo se navadno uporablja v smislu →aff.; v literaturi bralca usmerja k primerjavi med zapisanimi trditvami in nekim citiranim delom
- comb. nova** (combinatio nova): na novo objavljena kombinacija imena, ki temelji na že objavljenem →bazionimu (navadno gre za objavo kombinacije na drugem taksonomskem nivoju ali v drugem rodu); pripis c. n. je seveda rabljen le v delu, v katerem je ta nova kombinacija objavljena
- corr.** (correctus): popravitil; označuje avtorja, ki je popravitil pravopisne napake v predhodno objavljenem imenu
- cult.** (cultus): gojena
- cv.** (kultivar): takson, nastal z umetno selekcijo; njegovo ime pišemo poleg vrstnega imena v enojnih narekovajih, npr. *Rubus caesius* 'flore pleno'
- datum objave:** datum (navadno le letnica), ko je bilo neko ime objavljeno kot novo ali kot nova kombinacija; pišemo ga redko, le kadar želimo poudariti starost nekega sinonima proti drugemu
- del.** (delineavit): narisal (avtor risbe)
- delni sinonim:** širše pojmovani takson, katerega le del je sinonim obravnavanemu taksonu; označimo s →p. p.
- deskripcija:** širši opis taksona, ki poleg →diagnoze navaja tudi druge znake
- det.** (determinavit): določil (avtor določitve)
- diagnoza:** razlikovalni opis; navedba le tistih znakov, ki so zadostni za nedvoumno razlikovanje novoopisanega taksona od sorodnih dokazni herbarijski material →voucher specimen
- dupl.** (duplum): duplikat, dvojnik; del materiala istega taksona z istega nahajališča, ki je shranjen v neki drugi herbarijski zbirki, navadno označeno kot "dupl. ex", sledi ime herbarija duplikat →dupl.
- dvojnik →dupl.
- E:** vzhod; okrajšava za vzhod na etiketi ali oznaka poleg mere zemljepisne dolžine
- em.** (emendavit): popravitil; pišemo pred imenom avtorja, ki je popravitil originalni opis taksona, ne da bi spremenil →tip
- emend. →em.
- epitet** (pridevek); ime, ki se ga lahko uporablja le skupno z imenom nadrejenega taksona, npr. vrstni pridevek skupaj z rodovnim imenom; skupaj predstavljata →kombinacijo
- et** (&): in; povezuje imeni dveh avtorjev, ki sta skupno opisala takson
- ex herb.** (ex herbario): iz herbarija; navadno označuje herbarijsko zbirko, iz katere prihaja pola ali duplikat
- ex:** povezuje imeni avtorjev opisa taksona, od katerih je prvi takson opisal neveljavno (npr. v rokopisu, pomanjkljivo), drugi pa je na podlagi prvega takson opisal veljavno; prvo ime in "ex" lahko izpustimo
- excl.** (exclusus): izključuje, razen; kadar želimo poudariti, da naše pojmovanje nekega taksona ne vključuje drugega (ki ga npr. ostali avtorji pogosto podrejajo prvemu)
- f.** (figura): ilustracija
- f.** (filius): sin; označuje sorodstveno razmerje, kadar sta bila oče in sin avtorja novih taksonov ali kombinacij, npr. L., L.f.
- formula:** kombinacija imen, ki jo uporabljamo za križance in vsebuje znak "×"; uporabimo lahko daljšo obliko zapisa, npr. *Prunella vulgaris* × *laciniata*, če pa je bil križanec opisan pod samostojnim imenom, uporabimo to: *Prunella* × *intermedia*; medrodovne križance označimo z znakom "×" pred imenom hibridnega rodu, npr. ×*Asplenophyllitis*.
- forsan:** morda; s tem na →revizijskem listku komentiramo nezanesljivo predhodno določitev golo ime →nom. nud.
- haud:** sploh ne; izraža popolno nestrinjanje z določitvijo predhodnega avtorja
- herbarijska pola:** etiketiran nabirek enega taksona z enega nahajališča; tehnično je h. p. lahko list tršega papirja s pritrjenim rastlinskim materialom in etiketo, lahko pa je to dejansko pola (mapa) z vloženim rastlinskim materialom in etiketo: avtor pole je njen nabiralec!
- hibrid →križanec
- holotip** (holotypus): herbarijski primerek rastline, ki ga avtor opisa novega taksona izbere kot tip in to označi v opisu; ostali herbarijski primerki iz iste populacije so →izotipi
- homonim:** enako ime, ki sta ga različna avtorja uporabila za opis različnih taksonov (tipa sta različna); tudi če je starejši homonim neveljavno objavljeno ime, je mlajši homonim avtomatsko →nezakonit
- homotipski sinonim:** →sinonim, utemeljen na istem →bazionimu
- hort.** (hortulanorum): od vrtnarjev; označuje, da je bilo neko ime v rabi med vrtnarji, navadno v obliki "hort. ex", ki ji sledi ime avtorja veljavnega opisa taksona, ki pa se je skliceval na vrtnarsko ime
- i. l.** (ipse legit): nabral sam; pomeni, da je lastnik herbarijske zbirke tudi nabiralec konkretne pole
- ib.** →ibid.
- ibid.** (ibidem): na istem mestu, prav tam; označuje ponovljeno citiranje istega dela v besedilu
- ICBN** (international Code of Botanical Nomenclature): Mednarodni kodeks botanične nomenklature; vsakih nekaj let posodobljeno delo, ki natančno določa pravila nomenklature,

v prilogi pa so objavljena tudi →ohranjena imena

id. (idem): isti

ilegitimno ime (→nom. illeg.): nezakonito ime

in litt. (in litteris): v pismu; označuje neobjavljeno navedbo drugega avtorja

in prep. (in preparatio): v pripravi; označuje članek, ki je v pripravi na tisk, gre pa še vedno za rokopis

in schedis: na herbarijskih etiketah; označuje uporabo imena le na herbarijskih etiketah, kar še ne velja za →resnično objavo imena

in: v; povezuje imeni avtorjev opisa taksona, od katerih je prvi veljavno opisal takson v obsežnejšem delu (npr. flori) drugega avtorja; ime drugega avtorja in besedico "in" lahko izpustimo

incertae sedis: nejasnega taksonomskega položaja

ined. (ineditus): neobjavljeno

inventarna številka: številka, pod katero je herbarijska pola vnešena v neko herbarijsko zbirko; če jo navajamo, jo zapišemo poleg mednarodne oznake herbarija, npr. LJU 1274516

izotip (isotypus): →duplikati →holotipa

kapsula: papirnat ovoj (navadno ne vrečka!), v katerega shranjujemo herbarijski poli priložene koščke ali celotne manjše rastline

kombinacija (combinatio): kompletno ime vrste ali podvrstnega taksona, ki je sestavljeno iz imena rodu, vrstnega pridevka in nadaljnjih pridevkov nižjih taksonomskih enot

križanec (hibrid): osebek, ki nastane s križanjem dveh vrst (izjemoma podvrst ali rodov) in se sam navadno ne more dalje razmnoževati; njegovo ime je →formula

kultivar →cv.

kvadrant: četrtna osnovnega polja (→MTB)

l. c. (loco citato): na citiranem mestu; kadar ponovimo citat istega dela in avtorja: enako kot →ibid.

lektotip (lectotypus): primerek, ki ga naknadno izberemo izmed →sintipov in od tedaj velja kot →holotip

loc. (locus): kraj, nahajališče

m. s. m. (metri supra mare): metrov nad morjem

mala vrsta (mikrospecies): težko prepoznavna vrsta, ki jo pogosto obravnavamo kar na nivoju agregata (→agg.)

masl (m above see level) →m. s. m.

ms. →mscr.

mscr. (manuscriptum): rokopis; označuje →neobjavljeno navedbo drugega avtorja, navadno gre za kak elaborat, seminarsko nalogo ali drugo težko dostopno interno gradivo

MTB: Messtischblatt, list zemljevida; oznaka osnovnega polja (ki predstavlja pravzaprav list uradnega nemškega zemljevida v merilu

1:50000); številka MTB je štirimestna, navadno ji je za znakom "/" dodana še številka →kvadranta: 1, 2, 3, ali 4; osnovno polje meri v smeri sever-jug 6', v smeri vzhod-zahod pa 10'

n. →nom.

n. v. (non vidit): ni videl; poudarek, da avtor omenjenega herbarijskega primerka drugega avtorja ni videl (in torej ne more določiteve potrditi ali ovreči)

N: sever; okrajšava za sever na etiketi ali oznaka poleg mere zemljepisne širine

nec: niti; kadar drugič zanikamo (prvič →non); npr. ko želimo poudariti različnost treh homonimov ("avtor1 non avtor2 nec avtor3")

nejasno ime →nom. conf.

neobjavljeno ime: ime, ki ni →resnično objavljeno; n. i. je lahko rabljeno le na herbarijskih etiketah, v rokopisnem gradivu, ali pa je bilo objavljeno v interni publikaciji, ki ni splošno dostopna; če kasneje drugi avtor resnično objavi isto ime, lahko avtorja n. i. pišemo na prvem mestu in za besedico →"ex" ime avtorja resnične objave

neotip: naknadno (po avtorjevi smrti) izbrani tipski primerki, ki ga lahko izberemo, če se izkaže, da je ves tipski material izgubljen ali uničen

neveljavno objavljeno ime (invalidno ime) →nom. inval.

nezakonito ime → nom. illegit.

nm. →notomorf

Nob. (Nobis): označuje, da je avtorstvo imena taksona in publikacije, v kateri se takson navaja, isto; arhaična raba, danes ni dopustna

nom. ambig. (nomen ambiguum) zavajajoče ime; ime taksona, ki so ga različni avtorji uporabljali v različnih pomenih in je zato zavajajoče

nom. conf. (nomen confusum) nejasno ime; ime taksona, pri katerem je tipski material tako zmešan, da se je težko jasno odločiti o tipu

nom. cons. (nomen conservandum): ohranjeno ime; ime, ki je uradno proglašeno za o. i., in za njega več ne veljajo pravila prioritete, ki bi na njegovo mesto morda lahko postavila starejši sinonim istega taksona

nom. dub. (nomen dubium): dvomljivo ime; ime taksona, pri katerem je tipski material nedostopen in na podlagi opisa tudi izbira neotipa ni zanesljivo možna

nom. illegit. (nomen illegitimum): nezakonito ime; →veljavno objavljeno ime, ki pa ni v skladu z drugimi pravili ICBN; najpogosteje gre za mlajše →homonime

nom. inval. (nomen invalidum): neveljavno objavljeno ime, →resnično objavljeno ime, ki pa ni bilo objavljeno v skladu s pravili ICBN (npr. manjka diagnoza, manjka navedba tipa, manjka popolna navedba bazionima) in tako ne more postati →zakonito ime

nom. novum: novo ime; ime, ki se ga oblikuje in objavi za že znani takson na novo, če se izkaže, da so vsa njegova dotedaj rabljena imena →nezakonita, →neveljavno objavljena ali →neobjavljena

nom. nud. (nomen nudum): golo ime; ime taksona objavljeno brez opisa, torej →neveljavno objavljeno

nom. rejic. (nomen rejiciendum): zavrženo ime; ime taksona, katerega uporabo so uradno zavrgli (navadno gre za starejši sinonim →ohranjenega imena, ali pa za →zavajajoče ali →nejasno ime)

nom. superfl. (nomen superfluum): odvečno ime; ime, ki je bilo po nepotrebnem publicirano kot novo ime, saj avtor kot sinonim navaja vsaj eno zakonito ime za isti takson ali pa ime, ki bi ga moral uporabiti kot →bazionim za novo kombinacijo

non: ne; povezuje imeni avtorjev, ki sta pod istim imenom (→homonimom) opisala dva različna taksona

notomorf (nm.): različek križanca; notomorfi so morfološko prepoznavni križanci istega para vrst, pri katerih se starševski osebek ene vrste razlikuje na nižjem (podvrstnem) taksonomskem nivoju; imenujemo jih npr. *Prunella × intermedia* nm. flava

nova →sp. nova

odvečno ime →nom. superfl.

ohranjeno ime →nom. cons.

op. cit. (opere citato): v navedenem delu; nanaša se na v besedilu zadnje omenjeno delo nekega avtorja

osnovno polje →MTB

p. p. (pro parte): delno; označuje, da avtor obravnava le del predstavnikov nekega širše pojmovanega taksona; navadno gre za →delne sinonime, ko avtor med sinonime nekega ožje pojmovanega taksona uvršča široko pojmovana imena

paratip (paratypus): vsi →sintipi, ki so preostali po izboru →lektotipa

pridevek →epitet

pro hybr. (pro hybrida): dodatek k imenu taksona, ki je bilo prvotno objavljeno kot ime križanca, a ga ne obravnavamo več tako (izpustimo le "×", vse ostalo, vključno z avtorstvom, ostane nespremenjeno)

pro sp. (pro species): dodatek k imenu taksona, ki je bilo prvotno objavljeno kot ime vrste, a ga npr. obravnavamo kot ime križanca (dodamo le "×", vse ostalo, vključno z avtorstvom, ostane nespremenjeno)

pro. syn. (pro synonymo): dodatek k imenu taksona, ki je bilo prvotno objavljeno le kot sinonim

quoad: xxx

resnično objavljeno ime (effectively published name): ime, ki je bilo kot novi takson ali nova kombinacija objavljeno v resnično natisnjem, izdanem in razpečanem viru

rev. (revidit): preveril, pregledal (avtor)

revizijski listek: etiketa, ki jo po reviziji priložimo →herbarijski poli; na r. l. je obvezno ime avtorja revizije, napisati pa je potrebno še strinjanje s prvotno določitvijo; na r. l. sodijo tudi vse dodatne ugotovitve o poli: izmerjene količine, podatki o odstranjenih delih materiala za različne analize, podatki o delu, v katerem bo revidirani material upoštevan ipd.

s. ampl. (sensu amplo) →s. lat.

s. d. (sine die): brez označenega datuma

s. lat. (sensu lato): v širšem smislu

s. latissimo: v najširšem smislu

s. n. (sine numero): brez →avtorjeve ali →inventarne številke

s. str. (sensu stricto): v ožjem smislu

S: jug; okrajšava za jug na etiketi ali oznaka poleg mere zemljepisne širine

sec. (secundum): po; uporabljamo pri sklicevanju na citate nekega avtorja, če sami originalnih del nismo videli

sensu: v smislu; navadno označujemo

sic: tako; kadar avtor želi poudariti neko trditev ali način pisanja, ki se navadno nekoliko razlikuje od pričakovane ali splošno privzete

sine descr.: brez opisa; dodatek, ki nam razloži, zakaj je neko ime →neveljavno objavljeno

sinonim (synonym): →zakonito ime taksona, ki pa ni najstarejše ali je na drugem taksonomskem rangju kot →veljavno ime

sintip (syntypus): katerikoli od več primerkov, ki jih je avtor opisa taksona uporabljal kot tipe, četudi tega ni posebej označil

sp. nova (species nova): nova vrsta; pripis k vrstnemu imenu v publikaciji, v kateri je to ime opisano in prvič objavljeno (enako velja za taksone drugih taksonomskih rangov)

spp.: vrste (množina)

stat. nova. →comb. nova.

sub nom. (sub nomine): pod imenom; kadar želimo poudariti, pod katerim imenom nek avtor omenja nek takson

syn. →sinonim

tavtonim: ime vrste, v katerem je vrstni pridevek enak rodovnemu imenu, v botaniki ni dovoljen (v zoologiji pogost)

terenska (avtorska) **etiketa:** delovna etiketa avtorja, ki ostane priložena končno etiketirani herbarijski poli; zavržemo jo lahko le, če so vsi podatki z nje, vključno s pripombami in →avtorjevo številko, prepisani na končno etiketo

teste: preveril; pomeni podobno kot →det.

tom. cit. (tomus citato): v navedenem zvezku;
nanaša se na v besedilu zadnje omenjeni zvezek
dela nekega avtorja

topotip: primerek nabran na klasičnem nahajališču
nekega taksona; praviloma se ga ne uporablja
kot tip

ubi?: kje; uporabljamo, kadar želimo označiti, da
ne vemo kje se npr. nahaja tipski material, ali
kje je bilo neko ime citirano

UTM (Universal Transverse Mercator): okrajšava
za tip geodetske projekcije, katere mreža je v
uporabi predvsem za kartiranje živali; osnovno
polje je 10×10 km velik kvadrat, označen z
dvema črkama in dvomestnim številom, npr.
UM63

veljavno ime (correct name): načeloma najstarejše
pravilno objavljeno ime za nek takson;
(→sinonim)

vidi, vidit: videl, pregledal; navadno označuje
soglasje z določitvijo

vix: komaj; označuje zadržano strinjanje (ali
nestrinjanje) z določitvijo predhodnega avtorja

voucher specimen: dokazni herbarijski material;
rastlinsko gradivo, uporabljeno v različnih
raziskavah, bi moralo biti v obliki v. s. trajno
deponirano v neki herbarijski zbirki, ki je v
rezultatih raziskave navedena; predvsem
pomembno pri karioloških analizah

W: zahod; okrajšava za zahod na etiketi ali oznaka
poleg mere zemljepisne dolžine

X: oznaka za Gauss-Krügerjevo koordinato v smeri
sever-jug; enote so kilometri (štirištevilčna) ali
metri (osemštevilčna)

Y: oznaka za Gauss-Krügerjevo koordinato v smeri
vzhod-zahod; enote so kilometri (štirištevilčna)
ali metri (osemštevilčna)

zakonito ime (legitimno ime): novo ime ali
kombinacija, ki je bilo →veljavno objavljeno in
je v skladu z vsemi členi ICBN; le med z. i.
iščemo →veljavno ime in prave →sinonime
zavajajoče ime →nom. ambig.